

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СХІДНОЇ І СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ
Кафедра корейської і японської філології

Курсова робота
з корейської філології
на тему:

**ЛЕКСИЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ В УКРАЇНСЬКИХ ПЕРЕКЛАДАХ
КОРЕЙСЬКИХ ХУДОЖНІХ ТВОРІВ**

Студентки групи Пкор 19-20
факультету східної і слов'янської
філології
денної форми навчання
Освітньої програми:
Корейська мова і література та
переклад, західноєвропейська мова
Спеціальності 035 Філологія
Спеціалізації 035.066 Східні мови та
літератури (переклад включно),
перша – корейська

Хукаленко Лілії Олександрівни

Науковий керівник:

викладач Орос Р. О.

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ЛЕКСИЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЯК СПОСІБ ДОСЯГНЕННЯ АДЕКВАТНОСТІ І ЕКВІВАЛЕНТНОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ	6
1.1. Проблематика перекладу художньої літератури. Поняття адекватності і еквівалентності перекладу.....	6
1.2. Проблема неперекладності: культурна і лінгвістична неперекладність.....	8
1.3. Перекладацькі трансформації, як невіддільна частина процесу перекладу.....	10
1.4. Лексичні трансформації у перекладі художніх текстів.....	13
Висновки до Розділу 1	16
РОЗДІЛ 2. ЛЕКСИЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ В УКРАЇНСЬКИХ ПЕРЕКЛАДАХ НА ОСНОВІ КОРЕЙСЬКОГО РОМАНУ “КІМ ДЖІЙОН, 1982 РОКУ НАРОДЖЕННЯ”	18
2.1. Лексичні трансформації: категорія конкретизація і генералізація значень.....	19
2.2. Антонімічний переклад і його різновиди. Лексична трансформація категорії компенсація	22
2.3. Лексична трансформація категорії додавання і вилучення.....	25
Висновки до Розділу 2	27
ВИСНОВКИ	29
АНОТАЦІЯ	33
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	34

ВСТУП

Художній переклад завжди відігравав важливу роль у міжкультурній комунікації. Вся світова зарубіжна література є в доступному і зрозумілому вигляді для читачів з кожного куточку світу завдяки перекладу. Художня література дає змогу читачеві зазирнути в іншу соціокультурну сферу і поглянути на інший світ з його різнобічною культурою і колоритними традиціями.

На сьогодні науковці зі всього світу досліджують проблеми перекладу художньої літератури, зокрема теми адекватності і еквівалентності перекладу, з урахуванням проблематики передачі індивідуального стилю автора, його підтексту і задуму, тому тема лексичних трансформацій досліджується активно, оскільки саме лексичні одиниці можуть показати відмінності соціального і культурного устрою між двома мовами. Також лексичні трансформації існують для того, аби додати стилістичного забарвлення тексту перекладу, і в такий спосіб надати перекладу статусу художнього.

Тему лексичних трансформацій досліджували й українські науковці зокрема Мармак А.В., Карабан В. І., а також у своїй спільній роботі Науменко Л. П. і Гордєєва А. Й., кожен з них послуговувався власною класифікацією лексичних трансформацій, які в чомусь між собою є подібними, однак є багато розбіжностей в трактуваннях і розподілі їх на види і категорії.

Лексичні трансформації є невіддільним процесом перекладу художньої літератури, оскільки адекватність і еквівалентність перекладу досягається лише за умови повного відтворення змісту твору і збереженням форми тексту, а також за збереження семантичної і стилістичної складової твору оригіналу, тому уникнути використання лексичних трансформацій неможливо.

Корейська художня література потрапила на світову арену лише тоді, коли вона почала перекладатися іншими мовами. З кінця 1990-х років почалось перекладознавство корейської літератури. Після цього читачі з усього світу дізналися про її культури і традиції, адже саме в художній літературі можна відчутися весь колорит соціального і культурного аспекту.

Актуальність теми зумовлена зростаючою зацікавленістю в Україні до корейської культури, водночас і до художньої літератури, що в результаті утворює попит на перекладену корейську літературу. Оскільки переклад корейської літератури тільки починає набирати обертів, для молодого покоління перекладачів має бути напрацьована база теоретичного матеріалу пов'язаного з перекладацькими проблемами, зокрема з темою лексичних трансформацій, оскільки лексичні трансформації є основою для досягнення адекватності і еквівалентності художнього перекладу. Наразі є невелика кількість матеріалів пов'язаних виключно зі специфікою перекладу корейської художньої літератури.

Метою дослідження є лексичні трансформації в процесі перекладу корейських художніх текстів українською мовою, з використанням класифікації лексичних трансформацій і з розглядом застосувань їх в українському перекладі корейської художньої літератури.

Мета цього дослідження полягає у реалізації таких **завдань**:

1. Розглянути специфіку перекладу художніх творів: проблема перекладності і неперекладності.
2. Дослідити поняття адекватності і еквівалентності перекладу.
3. Розглянути перекладацькі трансформації
4. Дослідити поняття лексичних трансформацій і розглянути класифікації й поділ їх.
5. Розглянути використання лексичних трансформацій в українському перекладі корейської художньої літератури.

Об'єктом дослідження є лексичні трансформації під час перекладу корейської художньої літератури українською мовою.

Предметом дослідження є розбір використання лексичних трансформацій під час перекладу корейської художньої літератури українською мовою.

Матеріалом дослідження є корейський художній роман “82 년생 김지영” письменниці Чо Намджу і його переклад українською мовою “Кім Джійон, 1982 року народження”, виконаний Ольгою Шестаковою.

Основними методами дослідження в нашій роботі є методи: суцільної вибірки під час добору текстів оригіналу і перекладу для подальшого аналізу їх на практиці, контекстуальний аналіз порівнюючи вихідний текст і текст перекладу на наявність лексичних перетворень під час перекладу, лінгвістичний аналіз задля визначення адекватності вживання певних лексичних одиниць в процесі перекладу з тексту оригіналу і семантико-стилістичний аналіз для порівняння застосувань стилістичних засобів вираження лексичних одиниць в емоційному і естетичному аспекті в текстах оригіналу і перекладу.

Наукова новизна полягає в тому, що було розглянуто практичне застосування перекладацьких лексичних трансформацій на матеріалах корейського роману і його перекладу українською мовою, було визначено окремі категорії і види лексичних трансформацій, які можуть бути використані під час перекладу корейської літератури.

Практичне значення роботи полягає у подальшому використанні результатів дослідження, як теоретичного і довідникового матеріалу для курсів перекладу корейської художньої літератури українською мовою.

Структура роботи. Робота складається з вступу, двох розділів, підрозділів та висновків до них, загальних висновків та списку використаної літератури, що налічує вісімнадцять джерел.

РОЗДІЛ 1

ЛЕКСИЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЯК СПОСІБ ДОСЯГНЕННЯ АДЕКВАТНОСТІ І ЕКВІВАЛЕНТНОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1.1. Проблематика перекладу художньої літератури. Поняття адекватності і еквівалентності перекладу

Художня література вважається важким видом для перекладу, а сам процес перекладу розглядається як художній процес і є окремою формою мистецтва. Перекладач має не тільки досконало володіти мовами оригіналу і перекладу, а й також зуміти влучно передати складні неперекладні реалії з тексту оригіналу мовою перекладу. Для цього йому потрібно добре знатися на культурі і менталітеті іншого народу, якщо таких навичок перекладач не буде мати, читач може не зрозуміти намірів й настроїв автора оригіналу твору, оскільки в оригіналі твору також закладено й особливий стиль письма автора, а це все є тим, що формує у читача уявлення про самого автора (Гладій, 2023; Шемуда, 2013).

Перекладач відіграє важливу роль у перекладі художньої літератури, він постає як сполучна ланка у міжкультурній комунікації, він є тим самим посередником між читачем і автором. Головною задачею при перекладі художніх творів є не лише передача тексту оригіналу без порушень узагальнених норм, а й також вагомим є вміння відобразити соціокультурні особливості оригінального твору. Саме художній переклад відіграє важливе значення у сприянні міжкультурного діалогу (Жмаєва, & Блідар, 2019; Гладій, 2023).

Задля досягнення еквівалентності й адекватності перекладу виділяються три завдання. Перше – ознайомлення читача з твором перекладу, в якому зберігається атмосфера першоджерела, тобто оригіналу, для цього перекладач має докласти зусиль аби передати всі національно-культурні відмінності так, щоб вони були зрозумілі для читача. Друге – відтворити різнобічні культурні аспекти у тексті перекладу, задля того аби ознайомити читача з особливостями культури іншого

народу без спотворення того чи іншого аспекту або явища. Третє – ознайомлення читача з самим змістом твору оригіналу (Гладій, 2023).

Варто зазначити, що переклад будується на двох основних засадах таких як: переклад точний і переклад вільний, оскільки не можливо відтворити переклад твору повністю дослівно, з огляду на те, що літературна мовна система сама не може повністю і точно передати зміст оригіналу. Точний переклад характеризується такими факторами як збереження порядку слів у реченні граматичних й мовних конструкцій, а за вільного перекладу зберігається лише зміст оригіналу. Поєднуючи ці два концепти, перекладач може досягти еквівалентності і адекватності перекладу (Шемуда, 2013).

Отже, художній переклад вимагає від перекладача високої кваліфікації, оскільки для того, аби передати весь задум автора й колорит тексту оригіналу, перекладач має не тільки добре володіти обома мовами оригіналу й перекладу, а й також знатися на культурі й місцевих традиціях країни до якої належить текст оригіналу. Також важливим є досягнення еквівалентності і адекватності перекладу, задля цього перекладач має передати в перекладі всю атмосферу, яка була закладена автором твору, а також має донести до читачів про особливості культури, з чітким обґрунтуванням явищ, невластивим для культури читача.

Розглянемо детальніше такі поняття як “еквівалентний переклад” і “адекватний переклад”. Ці два поняття адекватного і еквівалентного перекладів водночас є тотожними, однак між ними все ж таки є різниця. Різниця ця полягає в тому, що термін адекватність перекладу охоплює ширший спектр характеристик ніж термін еквівалентний. Якщо ці два терміни зустрічаються в тексті разом, то у такому випадку адекватний переклад несе в собі характеристику вільного перекладу, за якого немає повного співвідношення тексту оригіналу з текстом перекладу (Яблочнікова, 2019).

Основне завдання перекладача полягає в відтворенні повної змістовності твору, тобто щоб зміст і сенс оригіналу було перенесено до перекладу тексту. Для того аби досягти адекватності перекладу, перекладач має врахувати мету перекладу, і порівняти вихідний і кінцевий текст. Переклад набуде адекватності тоді, коли не

буде порушено жодних норм, таких як: відтворення повного змісту твору і збереження форми тексту оригіналу при перекладі іншою мовою. (Козак, 2012; Яблочнікова, 2019).

Поняття еквівалентний переклад несе в собі поняття певної відносності, і рівень цієї відносності може варіюватися. Еквівалентним перекладом може бути той, в якому було збережено при перекладі змістовність, семантична й стилістична складові і функціонально-комунікативна інформація, що були закладені в оригіналі. Для досягнення еквівалентності між оригіналом і перекладом, потрібно щоб сенс і підтекст, якій був присутній у оригіналу твору, був перенесений і до перекладу твору. Також на рівень відносної зближеності між оригіналом і перекладом може впливати такі чинники як: особисті навички перекладача, особливості мов і культур, час в якій писалися оригінал і переклад тощо. Це трактування еквівалентності відображає складність цього поняття, що включає семантичні, структурні, функціонально-комунікативні, прагматичні, жанрові й інші характеристики. (Яблочнікова, 2019).

Отже, поняття еквівалентності і адекватності є тотожними між собою, однак мають деякі відмінності. Багато вчених присвятило свої роботи дослідженню цих явищ. Термін адекватного перекладу має більший спектр характеристик, і задля досягнення його, перекладач має відтворити повністю зміст твору, а також зберегти форму тексту. Водночас задля досягнення еквівалентності перекладу перекладач має зберегти семантичну і стилістичну складову, максимально відтворити сенс і також передати підтекст закладений автором оригіналу.

1.2. Проблема неперекладності: культурна і лінгвістична неперекладність

Задля досягнення еквівалентності перекладу, багато перекладачів, коли зіштовхуються з проблемою у вигляді неперекладності окремих слів, які були використані або ж вигадані автором оригіналу задля стилістичного забарвлення тексту, вдаються до імітування словотвору, яким користувався автор оригінал: починаючи з неправильного написання слів і закінчуючи підміною понять. Це

явище називається терміном *неперекладність*, коли перекладач не може знайти еквівалент до певного слова або явища у мові перекладі (Пилипчук, & Носко, 2018).

Під час перекладу перекладач може зіштовхнутись з низкою перешкод у вигляді відсутності певного еквівалента, тобто неможливість перекласти якесь відповідне слово. Такі слова називають лакунами – слова або лексичні одиниці до яких перекладач не зміг підібрати еквіваленту з мови перекладу. Лакунами можуть бути такі явища як: наукова термінологія, прислів'я, приказки тощо (Бучумаш, & Дерік, 2022).

Неперекладність – це явище за якого виникає проблема з пошуком еквівалента до певного слова або словосполучення в мові перекладу. Неperекладність може стосуватись лише окремих слів і понять, вона не виникає на рівні перекладу всього тексту. Неperекладність поділяється на лінгвістичну і культурну. Неperекладність і перекладність є результатом різних факторів, і виступає не лише як можливість чи неможливість знайти еквівалент до певного значення, а також як спосіб комунікації між двома культурами (Бучумаш, & Дерік, 2022).

Джон Кетфорд під терміном лінгвістична неперекладність має на увазі, що на лінгвістичному рівні неможливо віднайти для еквівалента мови оригінала жодного лексичного чи синтаксичного замітника в мові перекладі. Однак ця категорія неперекладності не несе великих труднощів у перекладі, на відміну від неперекладного явища, яке пов'язано з культурними і соціологічними факторами, оскільки головна проблема лінгвістичної неперекладності полягає в відмінностях мови оригіналу і мови перекладу. За культурної неперекладності у перекладача виникає проблема у вигляді відсутності певного культурного або соціального явища в мові перекладу. В лінгвістиці це явище позначається терміном культурні реалії, до яких відноситься зокрема ідіоми, які не мають точного еквівалента в іншій культурі. Така лексика зазвичай перекладається шляхом транскрибування або транслітерування і має назву безеквівалентної лексики (Пилипчук, & Носко, 2018).

Поглянемо на приклади культурної неперекладності, коли неможливо передати якийсь вагомий фактор іншої соціокультурної сфери. В українській мові “кіт” вважається символом невдачі, коли в той же час англійська культура, сприймає

його за вдачу. В такому випадку перекладачу доведеться додавати коментар, в якому буде пояснювати різницю культурного і ментального забарвлення (Бучумаш, & Дерік, 2022).

Отже, під час перекладу в перекладача може виникнути така проблема, як неможливість віднайти еквівалента до певного слова, таке явище називається лакунами, до яких належать наукова термінологія, прислів'я, приказки тощо. Поняття неперекладність характеризується неможливістю знайти еквівалент до слова в мові перекладу. Неперекладність можна розділити на лінгвістичну і культурну, з яких лінгвістична неперекладність вважається тяжкою для адаптації в мові перекладу, тяжкість якої зумовлена відсутністю певного культурного або соціального фактора в мові перекладу, на відміну від лінгвістичної неперекладності, де проблема полягає в неможливості віднайти точного еквівалента до певного слова з погляду лексичної і синтаксичної складової, тобто слово можна перекласти, але не можливо зберегти структуру його. За культурної неперекладності, перекладачу доведеться вдаватися до способу перекладацького коментаря, задля ознайомлення читача з новим соціокультурним поняттям, якого не існує в його мові, водночас залишаючи саме слово у транскрибованому або транслітерованому вигляді.

1.3. Перекладацькі трансформації, як невіддільна частина процесу перекладу

Основним завданням для перекладача художньої літератури є максимальне точне відтворення сенсу твору оригіналу, з урахуванням всіх його стилістичних і семантичних особливостей, тобто наділення тексту еквівалентністю. Задля досягнення еквівалентності і адекватності перекладу твору застосовуються різні міжмовні перетворення, тобто перекладацькі трансформації, оскільки неможливо абсолютно аналогічно відтворити текст оригіналу в перекладі. Перекладацькі трансформації слугують для наближення перекладу до тексту оригіналу в семантичному і структурному аспекті, і застосовуються у випадках, коли неможливо відтворити повністю модель речення або структуру слова (Поліщук, & Пушкар, 2022; Лощенова, & Нікішина, 2014).

Перекладацькі трансформації можна поділити на морфологічні, синтаксичні, стилістичні, семантичні і змішані. Стилiстичні характеризуються заміною стилістичного забарвлення тексту. Морфологічні застосовуються для заміни однієї частини мови на одну або декілька інших. Синтаксичні – для заміни синтаксичних функцій слів і словосполучень. Семантичні – для зміни форми відтворення змісту твору. Змішані перекладацькі трансформації стосуються заміни лексико-семантичних і синтаксично-морфологічних складових (Журавель, & Хайдарі, 2016).

Тему перекладацьких трансформацій досліджувало багато науковців, думки стосовно її класифікації розходяться. Так В. В. Коптілов визначає перекладацькі трансформації як – різноманітні перетворення під час перекладу для досягнення еквівалентності і адекватності перекладу, попри відмінність у формі і семантиці двох мов (Поліщук, & Пушкар, 2022).

В. В. Коптілов у своїх працях поділяє перекладацькі трансформації на: перестановку, заміну, додавання і опущення. Також виділяє, що частіше перекладачі користуються трансформацією заміни і поділяє їх на: заміну форми слова, заміну частини мови, заміну членів речення (Поліщук, & Пушкар, 2022).

І. Ю. Сігняковська зазначає, що перекладацькі трансформації є неминучими під час перекладу, оскільки неможливо відтворити переклад ідентично до тексту оригіналу, бо між мовою перекладу і мовою оригіналом є бар'єр у вигляді лінгвістичних аспектів, які тією чи іншою мірою будуть відрізнятися. Вона також зауважує, що більшість прийомів перекладу відбувається і формується шляхом переходу від мовної одиниці вихідного тексту до мовної одиниці тексту перекладу (Кузьменко, & Романишин, 2022).

Поняття перекладацьких трансформацій розглядали канадські лінгвісти Ж.-П. Віне і Ж. Дарбельне. Вони зазначають, що за непрямого перекладу може зникати й змінюватися сенс й зміст перекладу художнього твору, однак використання прямого перекладу в такому випадку також буде неможливим (Журавель, & Хайдарі, 2016).

Ж.-П. Віне і Ж. Дарбельне дослідили і вивели дві категорії перекладацьких способів: прямого і непрямого перекладів. У прямому перекладі вони вивели ще підкатегорії такі як: дослівний переклад, калькування і запозичення. А способи

непрямого перекладу було розділено на: еквіваленцію, тобто пояснення і адаптація іншими словами прислів'їв і афоризмів, транспозицію, тобто заміна однієї частини мови іншою, адаптація, тобто інтеграція і заміна деяких деталей іншими еквівалентами і модуляція за якої відбувається зміна сенсу і змісту (Журавель, & Хайдарі, 2016).

Поняття перекладацьких трансформацій також досліджували такі українські мовознавці як Т. Р. Кияк, А. М. Науменко і О. Д. Огуй. Вони зазначають, що процес перекладу відбувається внаслідок міжмовних заміन, тобто за допомогою використання формальних і функціональних відповідників, водночас невіддільним процесом перекладу вони визначають також і перекладацькі трансформації, які є допоміжними чинниками задля досягнення адекватності і еквівалентності перекладу на морфологічному, синтаксичному, лексичному, фонетичному й текстовому рівнях. Також вони зазначають, що завдяки перекладацьким трансформаціям перекладач може зберегти сенс й зміст оригіналу твору і передати авторський стиль роботи (Кузьменко, & Романишин, 2022).

Під час перекладу художніх творів перекладач може знайти декілька еквівалентів в мові перекладу для перефразування, які усі між собою будуть відрізнятися стилістично. Процес застосування перекладацьких трансформацій ділиться на три етапи. Перший етап характеризується аналізом художнього твору, тобто в межах мови визначається побудова твору оригіналу і таким чином будуються ядерні конструкції. На другому етапі перекладач проводить перенесення, тобто відбувається заміна ядерної конструкції в мові оригіналу на еквівалентну ядерну конструкцію в мові перекладу. Останній етап характеризується синтезом або реконструкцією побудови художнього тексту, тобто здійснюється адаптація ядерної структури з мови оригіналу в поверхневу структуру мови перекладу (Поліщук, & Пушкар, 2022).

О. О. Селіванова визначає термін трансформації як невіддільний процес видозмінення перекладу під час якого відбувається зміна формальних, тобто лексичних і граматичних трансформацій або семантичних компонентів для

збереження змісту і сенсу твору оригіналу, тобто відбувається семантична трансформація (Журавель, & Хайдарі, 2016).

Отже, перекладацькі трансформації є невіддільною частиною перекладу через неможливість ідентичного відтворення тексту мови оригіналу мовою перекладу, в зв'язку з лінгвістичними розбіжностями двох мов. Основне завдання перекладацьких трансформацій полягає в досягненні адекватності і еквівалентності перекладу, попри семантичні і змістовні відмінності двох мов. Тема перекладацьких трансформацій досліджувалась багатьма науковцями, однак єдиної системи класифікації наразі немає. Основні типи, які зустрічаються в більшості науковців, є такі як: морфологічні, синтаксичні, стилістичні, семантичні і змішані.

1.4. Лексичні трансформації у перекладі художніх текстів

Перекладацькі трансформації є невіддільною частиною процесу перекладу художньої літератури. Оскільки неможливо повністю і точно перекласти оригінал тексту мовою перекладу, і одним з основних видів трансформацій, які можуть бути використані в такому випадку є лексичні трансформації. Перекладацькі лексичні трансформації використовуються задля досягнення адекватності і еквівалентності перекладу на семантичному, стилістичному і прагматичному рівнях, шляхом процесу видозмінення лексичних одиниць мови. Лексичні трансформації допомагають уникнути проблеми культурної неперекладності, через невідповідність між двома мовами оригіналу і перекладу, в зв'язку з відмінністю в мовленнєвих традиціях культур мов. Цей вид трансформацій застосовується у тому випадку, коли неможливо віднайти відповідник до певного лексичного елемента в словнику задля подальшого його використання в перекладі через неприйнятність його вживання в контексті або значенні перекладу (Карабан, 2004).

Мармак (2009) виділяє таку перекладацьку трансформацію, як перестановка, за якої відбувається зміна порядку мовних одиниць у тексті перекладу, яка є невідповідною до тексту оригіналу. Елементами перестановки є слова і словосполучення. Також Мармак виділяє ще один окремий тип трансформацій як лексична заміна, яка поділяється на конкретизацію, генералізацію і розширення

змісту. Також до лексичних трансформацій було віднесено антонімічний переклад, за якого відбувається заміна слова з мови перекладу в мові оригіналу антонімом, або ж заміна конструкції речення з негативної на позитивну або навпаки в мові перекладу.

Мармак (2009) виводить в своїй класифікації також лексичну перекладацьку трансформацію компенсація, яка використовується в випадках: за відсутності в мові перекладу елементів еквівалентного перекладу, за неможливості повного перекладу певної лексичної одиниці в мові перекладу, за потреби в передачі певного діалектного явища, за відсутності точного еквівалента у мові перекладу до слова з таким самим значенням в мові оригіналу, за різниці в мовних відповідностях у прагматичному значенні. Також Мармак виводить ще два типи лексичних трансформацій, такі як додавання і опущення. Додавання характеризується розширенням лексичного складу тексту, що виникає через нечіткість семантичних компонентів словосполучень у мові перекладу. Опущення трактується як, наявність нульового вираження за відсутності членів речення, яка застосовується для усунення нагромадження в тексті, для уникнення незрозумілих термінів і явищ для культури мови перекладу, для зменшення стилістичного навантаження і для конкретизації тексту.

Науменко та Гордєєва (2011) наводять таку класифікацію лексичних трансформацій: вибір варіантного відповідника, контекстуальна заміна, калькування, описовий переклад, транскодування, антонімічний переклад, компресія, декомпресія, пермутація або перестановка слів, транспозиція, конкретизація значення і генералізація значення. Водночас Мармак (2009) виділяє такі види як: транскрипція, транслітерація, калькування, описовий переклад, наближення і трансплантація, який виносить в окремий вид перекладацьких трансформацій, який називається структурними особливостями.

Карабан (2004) наводить таку класифікацію перекладацьких лексичних трансформацій, він розділяє їх на: конкретизацію значення слова, генералізацію значення слова, додавання слова, вилучення слова, заміну слова однієї частини мови на слово іншої частини мови і перестановку слова.

Конкретизація значення слова – це лексична трансформація, за якої здійснюється заміна слова широкої семантики з мови оригіналу на словом з вузькою семантикою мови перекладу. Ця трансформація застосовується через те, що лексичну одиницю не можна перекладати і розглядати окремо від контексту твору, оскільки в такому випадку досягнення адекватності і еквівалентності перекладу буде нереальною умовою. Протилежною лексичній трансформації конкретизації є трансформація генералізація значення слова, за якої слово зі вузьким значенням в мові оригіналу адаптується словом з ширшим значенням в мові перекладу. Ця трансформація використовується при перекладі загальнонаукового або загальнотехнічного лексичного про шарку. Генералізацію значення слова використовується за перекладу наукових і технічних текстів, і за її використання є можлива втрати точності інформації (Карабан, 2004).

Карабан (2004) розглядає лексичну трансформацію додавання слова, як введення до тексту мови перекладу лексичної одиниці, що була відсутня в оригіналі задля точної і адекватної передачі сенсу речення, або задля дотримання мовних норм мови перекладу. Вилучення – це лексична трансформація, яка є протилежною трансформації додавання. Ця трансформація застосовується для вилучення мовної одиниці задля уникнення тавтології або повторень лексичних елементів, через норми мови перекладу задля досягнення адекватності тексту перекладу. Однак перекладач довільно, за особистим бажанням, не може вилучати нічого з змісту тексту.

Через лексичні і граматичні відмінності в двох мовах оригіналу і перекладу, застосовується лексична трансформація заміни частини мови, коли, наприклад іменник замінюються на прислівник або прикметник – на дієслово в тексті перекладу. Ця трансформація може застосовуватися майже до всіх частин мови, найчастіше така заміна відбувається між іменником і дієсловом або прикметником і прислівником (Карабан, 2004).

Останній тип лексичної трансформації, яку наводить Карабан (2004) в своїй роботі це перестановка слів. Ця трансформація, яку ще називають пермутацією, характеризується зміною місця лексичних елементів при перекладі.

Отже, лексичні трансформації є невіддільною частиною процесу перекладу, оскільки завжди при перекладі тексту оригіналу мовою перекладу виникають розбіжності у структурі і семантиці двох мов, а також через різницю у мовленнєвих традиціях мов. Лексичні трансформації допомагають перекладачеві досягти адекватності і еквівалентності перекладу, уникаючи проблем культурної неперекладності. Багато науковців присвятило свої роботи дослідженню цих трансформацій. Є достатня кількість класифікацій лексичних трансформацій, з тих, що були розглянуті нами, можна зробити висновок, що вони між собою подібні, однак кожен науковець структурує їх відповідно до своїх переконань.

Висновки до Розділу 1

В Розділі 1 нами було розглянуто особливості перекладу художньої літератури, було визначено, що на шляху до досягнення адекватності і еквівалентності перекладу художнього твору перекладач може зіткнутися з проблемою у вигляді неперекладності певних соціально-культурних явищ, тому він має знати не тільки досконало мови оригіналу і перекладу, а й також добре знатися на культурі й місцевих традиціях країни мови перекладу.

Нами було розглянуто поняття адекватності і еквівалентності перекладу. Ці два поняття мають тотожні значення, однак адекватність перекладу характеризується максимальним відтворенням змісту твору і збереженням форми тексту. Еквівалентність перекладу було визначено як повне відтворення сенсу і думки автору твору, водночас зі збереженням семантичної і стилістичної складової тексту.

Було розглянуто поняття неперекладності, яке було визначено як неможливість віднайти еквіваленту до слова у мові перекладі. Поняття неперекладності поділяється на культурну і лінгвістичну. За лінгвістичної неперекладності через лексичну і синтаксичну складову неможливо віднайти еквівалент до певного слова. Культурна неперекладність характеризується

відсутністю певного соціокультурного явища в мові перекладу, але який є в мові оригіналу.

Нами було розглянуто декілька понять перекладацьких трансформацій, а також їх класифікацію. Перекладацькі трансформації було визначено, як перетворення у тексті перекладу задля подолання семантичних і структурних проблем при перекладі для досягнення адекватності і еквівалентності перекладу. Тема перекладацьких трансформацій активно досліджується, і на сьогодні немає її єдиної класифікації. Також нами було розглянуто особливості і класифікації лексичних трансформацій. Багато вітчизняних науковців присвятило свої роботи дослідженню цієї теми, кожен з них наводив свою класифікацію лексичним трансформаціям, більшість з яких були тотожній одна одній, однак мали деякі відмінності в поділі категорій.

РОЗДІЛ 2

ЛЕКСИЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ В УКРАЇНСЬКИХ ПЕРЕКЛАДАХ НА ОСНОВІ КОРЕЙСЬКОГО РОМАНУ “КІМ ДЖІЙОН, 1982 РОКУ НАРОДЖЕННЯ”

Художній переклад відіграє важливу роль у міжкультурному діалозі, оскільки саме він дозволяє читачеві, зазирнути в інший світ з іншими традиціями і культурою. Перекладач є посередником між читачем й оригіналом твору, його задача полягає в тому аби точно і адекватно донести думку автора з урахуванням всіх стилістичних і змістовних аспектів твору оригіналу, а також зі збереженням всіх культурно-соціальних чинників мови оригіналу з зрозумілою передачею їх для читача.

Світова художня література тримається на перекладі, оскільки всі літературні твори, що циркулюють за межами культури їх походження в вигляді перекладу, складаю її основу. Світова література не може існувати окремо від перекладу. Однак художні твори світової літератури потребують пильної уваги, оскільки вони містять в собі власні національні і культурні аспекти. Корейська художня література потрапила до світової літератури тоді, коли вона почалася перекладатися іншими мовами. Завдяки цьому вдалося збільшити читацьку базу корейських авторів по всьому світу і ознайомити нових читачів з корейською культурою і її традиціями (Kim, 2020).

Лексичні трансформації відіграють важливу роль в перекладі художньої літератури, оскільки допомагають уникнути проблеми культурної неперекладності, а також оскільки корейська мова належить до урало-алтайської мовної сім'ї, тому порівнюючи її з індоєвропейськими мовами можна побачити колосальну різницю в семантиці двох мов (Choi, & Schmitt, 2015).

Лексичні перекладацькі трансформації є способом перекладу різних лексичних одиниць, тобто слів, словосполучень і фразем, за допомогою видозмінення їхніх форм і значень у тексті перекладу (Naumenko, & Gordyeyeva, 2011).

Ми будемо проводити розгляд лексичних трансформацій на основі оригіналу твору “Кім Джійон, 1982 року народження” Чо Намджу і українського перекладу цього твору виконаним Ольгою Шестаковою.

2.1. Лексичні трансформації: категорія конкретизація і генералізація значень

Категорії лексичних трансформації генералізації і конкретизації зустрічаються майже у всіх класифікація. Вони з’являлися в класифікації Карабана В. І. і в роботі Мармак А. В., де ці дві категорії було віднесено до виду лексичних замінів.

У своїй роботі конкретизацію Мармак (2009), визначає як заміну слова з загальним значення мови оригіналу на слово з приватним значенням в мові перекладу.

학년을 마친 후 뒤늦게 입대했고, 제대한 후에는 1 년가량 휴학하고 부산 집에 내려가 살며 아르바이트를 했다 (조남주, 2016). – *Спочатку після третього курсу він був змушений піти на строкову військову службу, а тоді взяв академвідпустку на рік, щоб повернутися в Пусан і підзаробити трохи грошей* (Чо, 2022). В тексті оригіналу було використане дієслово *입대하다*, що має значення вступати на службу, однак в українському варіанті термін цього слова було поглиблено і вжито ширшу семантичну структуру ніж в оригіналі. Перекладачка вжила фразу *піти на строкову військову службу*, оскільки з контексту було зрозуміло, що хлопець після університету пішов служити у війську, тобто він став строковиком, оскільки це є обов’язкова умова для корейських чоловіків, і тому, для того щоб уточнити і підкреслити, що це саме строкова служба, перекладачкою було доповнено цю фразу.

최근 육아로 지쳤는지 허공을 보며 정신을 놓거나 음악을 들으며 눈물을 똑똑 떨어뜨리기도 했지만 (조남주, 2016). – *Але останнім часом Дехьон помічав, як вона іноді завмирає, дивлячись на стіну порожнім поглядом, або як у неї починають текти сльози, коли Кім Джійон слухає музику* (Чо, 2022). В цьому варіанті було вжити лексичну трансформацію конкретизації, задля уникнення тавтології було

використано контекстуальний заміник до слова *허공*, що буквально перекладається як *порожнеча* чи *простір*, відбулась заміна на відповідник з вужчим значенням *стіна*, оскільки далі в перекладі було використано прикметник *порожній*. Заміна *허공* словом *стіна* відповідає нормам адекватного перекладу, водночас воно не спотворює сенс і зміст твору.

저 때가 몸은 조금씩 편해지는데 마음이 많이 조급해지는 때거든 (조남주, 2016). – *Хоч фізично їй уже легше вправлятися з роллю матері, морально стає все тяжче* (Чо, 2022). В оригіналі було використано слово *마음*, що буквально перекладається як *душа*, *серце* або *характер*. Фраза *마음이 많이 조급하다*, перекладається дослівно як *душа сильно поспішає* або *нетерпляча*, що вже є неприродною комбінацією лексем в українській мові, це буде буквальним прямим перекладом неадаптованим під наші реалії і мовні правила. Перекладачем було використано слово *морально* на позначення корейського варіанту *마음*, оскільки в першій частині речення вже було згадано про фізичний стан, тож доречно в другій частині було згадати за моральний стан героїні твору, це гарна адаптація такого важкого корейського слова як *마음*. Тобто завдяки цій лексичній трансформації було досягнуто адекватності і еквівалентності перекладу, без спотворень змісту і сенсу оригіналу, з адаптацією певних лексем до норм української мови.

저녁부터는 사골을 우리고, 갈비를 재고, 나물 재료를 손질해 데쳐 일부는 무치고 일부는 냉동실에 넣어 두고, 전과 튀김을 만들 채소와 해산물들을 씻어 정리해 두고, 저녁밥을 차리고 먹고 치웠다 (조남주, 2016). – *Увечері вони зварили бульйон, замаринували реберця, почистили і приготували зеленину та овочі на салати, частину з яких заморозили, помили і почистили овочі морепродукти для млинців та фритюру, після цього повечеряли та прибрали зі столу* (Чо, 2022). В корейському варіанті було використано словосполучення *나물 재료*, яке буквально перекладається як *інгредієнти зелені*, що вже не відповідає українським традиціям мовлення. Цей контекстуальний відповідник цього словосполучення хоч і передає сенс і зміст

речення, однак переклад виходить кострубатим і без стилістичного забарвлення, тому перекладачкою було використано розширення, а саме уточнення цього словосполучення і вжито еквівалент *зеленина та овочі*.

Отже, нами було досліджено, що лексична перекладацька трансформація категорії конкретизації, часто використовується при перекладі корейської художньої літератури українською мовою, оскільки за допомогою цієї трансформації можна уникнути незрозумілих і нетипових для нашої мови поєднань лексичних одиниць, а також обійти розбіжності у функціональних характеристиках словникових відповідників, що зі свого боку допоможе досягти адекватності і еквівалентності перекладу без спотворень змісту і сенсу твору оригіналу. Однак як видно з нашого аналізу, ця категорія лексичної трансформації вимагає від перекладача творчого мислення.

Далі будемо розглядати лексичну трансформацію категорії генералізація значення слова, яка є протилежною за значенням трансформації конкретизації. Генералізація характеризується слово з вузьким значенням, і перекладається словом з ширшим значенням (Мармак, 2009).

정지원 양은 돌이 막 지난 여름부터 단지 내 1 층 가정형 어린이집에 오전 시간 동안 다닌다 (조남주, 2016). – Починаючи з минулого літа, коли Джівон виповнився рік, донька почала ходити на пів дня у приватний дитячий садок сімейного типу, що на першому поверсі їхнього житлового комплексу (Чо, 2022). В корейському варіанті було використано словосполучення *오전 시간 동안*, що фактично означає *протягом ранкових годин*, оскільки в корейській мові використовується дванадцятигодинний формат обчислення часу, і є розмежування й поділ дня на *오전* і *오후*, що буквально перекладається як *ранок*, *вечір* або *день*. В цьому випадку перекладачкою було використано лексичну трансформацію генералізацію, вона вжила фразу *на пів дня*, що не дає нам чіткого розуміння періоду доби. Ця граматична трансформація була вжита з метою, локалізації тексту оригіналу, до реалій української мови.

김 지영 씨는 원래 밝고, 웃음이 많고, TV 개그 프로그램을 보면 곧잘 따라해 정대현 씨를 웃기곤 했 다 (조남주, 2016). – *Кім Джійон завжди була радісною, багато сміялась, а під час перегляду гумористичних шоу по телевізору любила смішити чоловіка, вдало пародіюючи коміків* (Чо, 2022). В оригіналі було використано прикметник 밝다, що буквально українською перекладається як *світлий, яскравий і ясний*. Для корейської мовної традиції є характерним використання прикметника *яскравий* для опису характеру людини, оскільки далі з контексту зрозуміло, що йде опис людини, однак для української мови таке вживання є нехарактерним, тому перекладачкою тут було використано прикметник *радісний*, оскільки це є природним описом для характеру людини українською мовою, хоч це і не словниковий відповідник слова, однак в перекладі не було порушено граматичного і стилістичного аспекту.

저 때가 몸은 조금씩 편해지는데 마음이 많이 조급해지는 때거든 (조남주, 2016). – *Хоч фізично їй уже легше вправлятися з роллю матері, морально стає все тяжче* (Чо, 2022). В корейському варіанті було використано слово 몸, коли в перекладі взяли прислівник *фізично*, ширше значення цієї лексичної одиниці. Далі видно з контексту, що в другій частині речення було використано прислівник *морально*, тобто вже відбулося узгодження між двома частинами речення. Слово 몸 перекладається як *тіло*, і якби воно було в перекладі, то був би збережений зміст і сенс твору, однак переклад не мав би стилістичного забарвлення і лаконічності. А замінивши слово *тіло* на *фізично*, реферуючи до стану людини, сенс твору не спотворюється і набуває стилістичної забарвленості з урахуванням всіх мовних традицій української мови.

Отже, лексична трансформація категорії генералізація, часто використовується при перекладі корейської художньої літератури українською мовою, оскільки не завжди словниковий відповідник лексичної одиниці може лаконічно вписуватись у переклад, тобто еквівалент може не передавати стилістичного забарвлення тексту або ж не відповідати українським традиціям

мовлення. Однак використання лексичної трансформації генералізація може спричинити втрату інформації або взагалі спотворити сенс і зміст твору оригіналу.

2.2. Антонімічний переклад і його різновиди. Лексична трансформація категорії компенсація

Науменко та Гордєєва (2011) визначають антонімічний переклад, як заміну форми слова з мови оригіналу в мові перекладу на протилежне за значенням. Вони наводять три різновиди: негативація, позитивація і анулювання двох негативних компонентів.

Позитивація характеризується заміною лексичної одиниці з заперечною формою в тексті оригіналу на слово або словосполучення без вираженої заперечної форми в перекладі (Naumenko, & Gordyeyeva, 2011).

정대현 씨는 아내의 말투가 왠지 젊은 사람 같지 않아 웃었다 (조남주, 2016). – Джон Дехьон, почувши, що дружина раптом заговорила, ніби якась бабуся, засміявся (Чо, 2022). В цьому прикладі ми бачимо, що словосполучення *젊은 사람 같지 않아* було перекладено без вираженої семи заперечення, однак негативний підтекст, який був закладений автором оригіналу залишився в перекладі. Дослівно фраза перекладається як *немолода людина*, перекладачкою було застосовано антонімічний переклад і було використано словосполучення *ніби якась бабуся*. Цю лексичну трансформацію було використано задля лаконічної передачі змісту твору, враховуючи всі стилістичні аспекти і традиції мовлення мови перекладу.

무슨 그런 질문이 다 있냐고, 아들이든 딸이든 소중하게 낳아 키워야 한다고 말해 주길 기다렸지만 아버지는 대답이 없었다 (조남주, 2016). – Вона очікувала, що чоловік скаже, що немає різниці, хто у них народиться хлопчик чи дівчинка, що у будь-якому разі вони рститимуть дітей зі всією любов'ю та турботою, але той мовчав (Чо, 2022). Аналогічно до попереднього розглянутого нами прикладу при перекладі був застосований антонімічний переклад категорії позитивація. Словосполучення *대답이 없었다*, яке буквально перекладається як *немає відповіді*, переклали без заперечної

форми антонімом *мовчати*. Було використано лаконічний еквівалент для мовних норм української мови, який передає сенс і зміст твору, не нагромаджуючи текст перекладу нетиповими для української мови конструкціями.

Отже, з прикладів нами було визначено, що антонімічний переклад використовується при перекладі корейської художньої літератури задля уникнення нетипових для української мови конструкцій, які не відповідають нормам і традиціям вживання слів. Антонімічний переклад зустрічається не так часто, і його застосування зумовлене використанням стилістичних забарвлень.

Лексична трансформація компенсація є прийомом перекладу, який використовується коли неможливо віднайти точного еквівалента з мови оригіналу в мові перекладу (Мармак, 2009).

김지영 씨는 아기처럼 혀를 살짝 내밀고 몇 번 입맛을 껌껌 다시 다가 잠들었다 (조남주, 2016). – *Кім Джійон одразу за пальцем злегка висунула язик, декілька разів прицмокнула губами, неначе немовля, і знову поринула у сон* (Чо, 2022). В оригіналі було використано слово *껌껌*, яке означає що хтось, видає звук схожий на чавкання або стукіт, яке позначається як *тук-тук* або *чяв-чяв*. З контексту ми бачимо, що річ яка видає цей звук, є губи, тому перекладачка використала дієслово *прицмокнула* для опису цієї дії, що лаконічно і без спотворень передає сенс і зміст твору оригіналу.

며칠 후 김지영 씨는 자신이 작년에 죽은 동아리 선배 자승연이라고 말했다 (조남주, 2016). – *Через декілька днів Кім Джійон назвалась Чха Синйон своєю подругою з університетського гуртка, яка померла минулого року* (Чо, 2022). В корейському прикладі було використано слово *선배*, еквіваленту якого в українській мові немає, через соціокультурну різницю і різні шляхи розвитку країн. В Кореї використовується ієрархічна система поділу суспільства, яка виражається і в лексичному прошарку. Термін *선배* в корейській мові реферує до показника соціального статусу людини в певній соціальній сфері, тобто, наприклад до статусу людини на роботі, якщо людина має вищу посаду за іншу, то для того колеги, в

якого нижча посада, ця людина буде *선배*. В українській соціокультурній сфері немає такого поняття, тому перекладачкою було застосовано лексичну трансформацію категорії компенсація, задля адаптації корейської реалії під українські соціальні норми. В перекладі було використано слово *подруга*, оскільки з контексту далі зрозуміло, що ця *선배* була подругою головної героїні твору, така адаптація цього слова є прийнятною, однак неповністю розкриває сенс цього соціокультурного явища.

차승연 씨가 원래 여자 후배들을 잘 챙긴 데다 김지영 씨와 차승연 씨 모두 등산을 좋아하지 않는다는 공통점 때문에 친해져 차승연 씨가 졸업한 뒤에도 두 사람은 자주 연락하고 만났다 (조남주, 2016). – *Чха Синйон завжди турбувалась про молодших подруг із туристичного гуртка, але з Кім Джійон вони особливо зблизились, оскільки обоє насправді – то не так уже й любили походи в гори* (Чо, 2022). Аналогічно до попереднього прикладу в оригіналі було використано слово *후배*, що реферує до корейського соціально-культурного явища пов'язаного з ієрархічною системою поділу суспільства. В цьому прикладі слово *후배*, означає людину, котра на шкалі ієрархії знаходиться нижче, тобто, наприклад, для школяра старших класів всі інші, хто навчається в молодших класах будуть *후배*, аналогічна ситуація з ієрархією в університеті між студентами. В контексті було загадано за університет, тому перекладачка переклала *여자 후배들* як *молодші подруги*, що не спотворює і передає зміст і сенс речення.

한 캔을 거의 비웠을 즈음 김지영 씨가 갑자기 남편의 어깨를 톡톡 치며 말했다 (조남주, 2016). – *Кім Джійон, майже допивши свою банку пива, раптом сказала, поплескуючи Дехьона по плечу* (Чо, 2022). В оригіналі було використано лексичну одиницю *톡톡*, що є звуконаслідувальним словом і перекладається як *тук-тук*. Далі в контексті було використано дієслово *치다*, що означає *вдаряти*, тому перекладачкою було поєднано ці два слова і перекладено це словосполучення як *поплескувати*, така

адаптація не спотворює сенсу і змісту твору, водночас прибирає невідповідне для української мови використання звуконаслідувального слова.

너, 아직도 내가 한여름에 덜덜 떨면서 고백하던 스무 살 차승연으로 보이는 거야 (조남주, 2016). – *Не варто, ти що, і досі думаєш, що я таж двадцятирічна Чха Синйон, що у спекотний літній день, тремтячи, тобі освідчилася* (Чо, 2022). Аналогічно до попереднього прикладу було використано звуконаслідувальне слово *덜덜*, що позначає звук тремтіння, тому в перекладі було використано слово *тремтіти*.

Отже, нами було визначено, що лексична трансформація категорії компенсації, використовується часто при корейсько-українському перекладі через соціально-культурну і мовну різницю, що унеможлиблює пошук еквівалента певному явищу або слову.

2.3. Лексична трансформація категорії додавання і вилучення

Додавання характеризується введенням лексичних одиниць в переклад, які були відсутні в мові оригіналу (Мармак, 2009).

3 년 전 결혼해 지난해에 딸을 낳았다 (조남주, 2016). – *Вона вийшла заміж три роки тому і минулоріч народила доньку* (Чо, 2022). В перекладі було використано займенник *вона*, оскільки в корейській мові часто опускаються займенники в усному і письмовому варіантах. В цьому випадку введення займенника в перекладі було зроблено відповідно до норм побудови українського речення.

세 살 많은 남편 정대현 씨, 딸 정지원 양과 서울 변두리의 한 대단지 아파트 24 평형에 전세로 거주한다 (조남주, 2016). – *Кім Джійон мешкає в орендованій квартирі площею 79 квадратних метрів, що розташована у великому житловому комплексі у передмісті Сеула, разом із чоловіком Джон Дехьон, який на три роки старший від неї, та донькою Джон Джівон* (Чо, 2022). В перекладі фраза *세 살 많은 남편 정대현 씨*, була перекладена як *чоловік Джон Дехьон, який на три роки старший від неї*, додавання займенника було використано з метою уточнення для того, аби в читачів не виникли проблеми з розумінням контексту. Введення займенника було

необхідним для точної передачі тексту і змісту речення, оскільки з контексту зрозуміло, що річ йде про головну героїню, тому введення займенника було лаконічним.

당신 뭐야, 꼭 장모님 같아 (조남주, 2016). – Люба, що це з тобою? Ти звучиш геть як твоя мама (Чо, 2022). В тексті перекладу було введено дієслово *звучиш*, якого не було в тексті оригіналу. Дослівно фраза *꼭 장모님 같아* перекладається як *точнісінько як теща*, однак задля лаконічної передачі сенсу і змісту твору, було використано лексичну трансформацію додавання слова.

지우개 연필, 자 같은 학용품을 빌려 가서는 곧바로 돌려주지 않았고, 달라고 하면 멀리 바닥에 던지거나 엉덩이에 깔고 앉거나 가끔은 빌려 간 적이 없다고 막무가내로 우기기도 했다 (조남주, 2016). – Він також позичав у неї гумки, олівці та лінійки, але ніколи не повертав їх. Коли Джійон просила повернути її речі, він кидав їх на підлогу, сідав на них або говорив, що взагалі нічого не позичав (Чо, 2022). В цьому реченні було використано трансформацію додавання слова. Перекладачкою було введено декілька займенників з огляду, на норми і правила української мови.

Отже, лексична трансформація додавання слова використовується у перекладі з корейських художніх творів українською мовою. Зазвичай вводяться займенники, оскільки в корейській мові часто їх опускають.

Вилучення слова – це перекладацька лексична трансформація за якої відбувається вилучення лексичної одиниці з тексту перекладу, яка присутня в тексті оригіналу (Мармак, 2009).

그날 밤 정대현 씨가 퇴근했을 때, 김지영 씨는 딸과 나란히 누워 자고 있었다 (조남주, 2016). – Коли Джон Дехьон у той день повернувся ввечері з роботи, Кім Джійон уже спала поряд з їх донькою (Чо, 2022). В корейському тексті було використано словосполучення *누워 자다*, яке складається з двох слів, що буквально перекладається як *лежати і спати*, однак задля уникнення нагромадження в тексті перекладачкою було використано трансформацію вилучення слова, яка не

спотворила сенс і зміст твору. Фраза *누워 자다*, була перекладена одним дієсловом *спати*.

김지영 씨는 점심 설거지를 해 놓고 커피를 한잔하며 잠깐 쉬다가 시어머니와 함께 추석 음식 재료를 사러 시장에 다녀왔다 (조남주, 2016). – *Кім Джійон помила посуд, випила чашечку кави і пішла зі свекрухою на ринок за продуктами до святкового столу* (Чо, 2022). В цьому прикладі аналогічна ситуація до переднього, фраза *설거지를 해 놓다*, яка складається з поєднання двох слів *мити посуд* і *класти*, перекладачкою було залишено фразу *помити посуд*.

순간 어머니의 얼굴에 서운한 기색이 스쳤다 (조남주, 2016). – *Мати, почувши це, змінилася на лиці слова дочки її явно засмутили* (Чо, 2022). В тексті оригіналу було використано фразу *어머니의 얼굴*, однак в перекладі було прибрано слово мамине, оскільки через ряд перекладацьких трансформацій перекладачкою було введено іменник, *мама*, і задля того аби уникнути тавтології, речення було перекладено без згадки про те, що це мамине обличчя.

Отже, лексична трансформація вилучення слова використовується для того, аби уникнути повторень в перекладі, для перекладу українською мовою художніх творів, це є важливою умовою для того, аби передати зміст і текст оригіналу твору без порушень мовних норм мови переклад.

Висновки до Розділу 2

В Розділі 2 ми розглянули лексичні перекладацькі трансформації, послуговуючись класифікацією, таких дослідників як Мармак А. В., Карабан В. І., Науменко Л. П. і Гордєєва А. Й. на матеріал оригіналу твору “Кім Джійон, 1982 року народження” і його перекладу. Ми розглянули такі лексичні трансформації: конкретизація, генералізація, антонімічний переклад, компенсація, додавання і вилучення слова.

Ми визначили, що лексичні перекладацькі трансформації конкретизація і генералізація часто використовують при перекладі корейської літератури, оскільки через відмінності мовних традицій і нетипових поєднань лексичних одиниць. Ці дві категорії лексичних трансформації можуть спричинити втрату деякої інформації з тексту оригіналу, тому потрібно ретельно перевіряти всі відповідники до лексем.

Нами було розглянуто приклади використання антонімічного перекладу, ця трансформація зустрічається нечасто, однак завдяки їй можна уникнути нетипових для української мови конструкцій. Часто її використання зумовлене стилістичним забарвленням. Водночас нами було досліджено, що перекладацька трансформація категорії компенсації використовується часто через соціокультурні і мовні різниці, які вираженні специфічними поняттями і явищами, які притаманні корейському суспільству, однак є неперекладним для української мови.

Також ми розглянули лексичні трансформації категорії додавання і вилучення слова. Ми дійшли висновку, що категорія вилучення, використовується задля уникнення тавтології або нагромадження в тексті, а категорія додавання – для уточнення інформації оригіналу, щоб точно і адекватно донести думку автора до читача.

ВИСНОВКИ

На основі проведених нами досліджень можна зробити наступні висновки:

1. У першому розділі нами була розглянута проблематика перекладу художньої літератури. Ми визначили, що художній переклад потребує високої кваліфікації перекладача, оскільки містить в собі особистий стиль автора, різноманітні стилістичні і семантичні аспекти, а також соціокультурні явища, котрі є невластивими для культури читача і потребують чіткого викладення і обґрунтування певних лакун. Отже, перекладач має добре володіти не тільки мовами перекладу і оригіналу, а також знатися на соціокультурних явищах мови перекладу. Головним завданням для художнього перекладу є досягнення адекватності і еквівалентності перекладу, тобто передати сенс і зміст твору.

2. Також нами були розглянуті і досліджені поняття адекватності і еквівалентності перекладу, оскільки якість художнього перекладу визначається саме цими двома чинниками. Поняття адекватності і еквівалентності є відносним, багато робіт було присвячено цій темі. Під перекладацькою адекватністю ми визначили, переклад, який відтворює повністю зміст твору, а також зберігає форму тексту. Поняття еквівалентності має вужче значення, воно визначається, як повне відтворення сенсу твору і підтексту закладеним автором оригіналу, а також збереження семантики і стилістики твору оригіналу.

3. Далі нами було розглянуто проблему неперекладності художнього тексту. Поняття неперекладності ми сформулювали, як відсутність еквівалента в мові перекладу до певної лексичної одиниці. Ми визначили, що є декілька категорій неперекладності, яка зустрічається при перекладі художніх творів. Перша – це культурна неперекладність, що зумовлена різницею в соціальній і культурній сферах двох мов, тобто відсутність певного явища або поняття в мові перекладу, який не можливо перекласти, такі слова і словосполучення називають лакунами. Лінгвістична неперекладність характеризується відсутністю точного еквівалента до лексичної одиниці через що, не можливо зберегти лексичну і синтаксичну складову слова, тобто не можливо зберегти структуру лексичної одиниці.

4. Також ми розглянули поняття перекладацьких трансформацій, оскільки задля досягнення адекватності і еквівалентності перекладу потрібно трансформувати текст відповідно до норм і правил мови перекладу. Тема перекладацьких трансформацій активно досліджувалася науковцями, де кожен з них видвигав власну класифікацію і поділ їх. Нами було розглянуто класифікації перекладацьких трансформації і визначено ті, які часто зустрічалися в багатьох роботах різних науковців: морфологічні, синтаксичні, стилістичні і змішані.

5. Ми розглянули і дослідили поняття лексичних трансформацій, яке визначили, як різні зміни лексичних одиниць в мові перекладу для передачі семантичного, стилістичного і прагматичного аспекту закладеного в мові оригіналу. Нами було визначено, що лексичні трансформації використовуються за розбіжності в структурі і семантиці двох мов. Також нами було розглянуто декілька класифікацій лексичних трансформацій, з яких згодом нами було вибрано декілька видів і типів притаманних процесу перекладу українською мовою корейської художньої літератури.

В другому розділі ми розглянули на практиці використання деяких категорій перекладацьких лексичних трансформацій.

6. Ми розглянули класифікації Мармак А.В. і Карабана В. І., а також спільну класифікацію Науменко Л. П. і Гордєєвої А. Й., охарактеризувавши їх, було відібрано декілька типів з кожної класифікації, спостерігалися при аналізі текстів оригіналу і перекладу. Нами були вибрані такі категорії лексичних трансформацій: конкретизація і генералізація значень, антонімічний переклад, компенсація, а також додавання і вилучення слова.

7. Нами було розглянуто лексичну трансформацію категорії конкретизація і було встановлено причину її використання. Ми визначили, що ця трансформація часто застосовується при перекладі корейської літератури українською мовою, оскільки через різницю мовних традицій двох мов і норм поєднань й вживань лексичних одиниць в певній ситуації тому, не можливо досягти адекватності і еквівалентності перекладу. За прямого перекладу таких лексичних одиниць, вийде неадаптований до наших реалій текст, який не матиме сенсу і буде незрозумілим для

українського читача. За допомогою лексичної трансформації конкретизація, принцип якої полягає в заміні слова з широким значенням на вузьке, у такий спосіб розв'язавши проблему адаптації деяких слів і словосполучень.

8. Нами було розглянуто приклади вживання лексичної трансформації категорії генералізації. Ми дослідили, що ця трансформація також часто вживається, як і її антонімічна категорія конкретизація, через відсутність лаконічного словникового відповідника в мові перекладу, тобто лексична одиниця з вузьким значенням в мові оригіналу може не передавати стилістичного забарвлення тексту, а також не лаконічно передавати сенс і зміст твору оригіналу.

9. Ми дослідили використання перекладацької лексичної трансформації категорії антонімічний переклад, яка має в собі декілька підвидів, таких як: негативація, позитивація і анулювання двох негативних компонентів. Під час дослідження корейського роману і його перекладу, нами був виявлений лише один тип антонімічного перекладу – позитивація. Ми визначили, що використання цієї лексичної трансформації зумовлене тим, що при перекладі зустрічаються нетипові конструкції для української мови або ж лексичні одиниці чи словосполучення, які не передають стилістичного забарвлення в тексті перекладу, і виглядають нагромаджено або кострубато.

10. Також нами було визначено, що лексична трансформація категорії компенсація використовується часто при перекладі корейських художніх творів українською мовою, оскільки в корейській мові часто зустрічаються звуконаслідувальні слова або терміни і поняття, які в українській мові або не мають словникового відповідника, як, наприклад слова пов'язані з розподілом суспільства за ієрархією, або ж коли слово передає лише звук чогось, і при перекладі це може спотворити лаконічність передачі тексту оригіналу, оскільки таке вживання є непритаманним для української мови.

11. В останньому пункті нами було розглянуто, дві перекладацькі трансформації категорії вилучення і додавання слова, які є антонімічними одна одній. Ми визначили, що під час перекладу активно застосовувалась лексична трансформація додавання слова, а саме часто зустрічалось додавання особових і

присвійних займенників, оскільки в корейській мові категорія займенників часто опускається як в живому мовленні, так і на письмі. Також ми дослідили, що категорія вилучення слова застосовується, і її вживання обумовлено уникненням тавтології при перекладі, а також стилістичною адаптацією твору.

Отже, в нашій роботі ми дослідили лексичні трансформації при перекладі українською мовою корейської художньої літератури, ми виявили декілька лексичних трансформацій, які часто зустрічалися під час дослідження матеріалів оригіналу і перекладу. Використання цих лексичних трансформацій обумовлене різницею в мовних традиціях і поєднань лексичних одиниць, а також відмінністю соціокультурних сфер.

АНОТАЦІЯ

이 논문의 주제는 한국 소설을 우크라이나어로 번역할 때 어휘 변형에 관한 것이다. 이 논문의 연구 주제는 한국 소설의 우크라이나어 번역에서 어휘 변형의 사용에 대한 분석이다. 이 논문은 한국 소설의 소재와 우크라이나어 번역에 대한 번역 어휘 변형의 분류에 대한 세부적인 연구를 수행했다.

이 연구의 목적은 한국 소설 텍스트를 우크라이나어로 번역하는 과정에서 발생하는 어휘 변형을 분석하는 것이다. 이 연구는 한국 소설을 우크라이나어로 번역할 때 문법적 변형을 분류하고 이를 우크라이나어 번역에 적용하는 것을 목표로 한다. 우리는 어휘 변형의 다양한 분류와 그 범주 및 유형을 연구했다. 번역의 적절성과 동등성의 개념은 물론 문학 번역의 주요 문제점과 문화 간 커뮤니케이션에서 번역의 중요성을 고려했다.

실용적인 부분을 위해 한국어 원문과 우크라이나어 번역문을 분석하는 동안 추적할 수 있는 어휘 변형의 범주와 유형만을 선택했다. 두 언어가 서로 다른 사회문화적 영역에 속하고 언어적 차이가 있으며, 예를 들어 한국 사회에 내재된 특정 개념과 현상으로 표현되지만 우크라이나어로는 번역할 수 없는 어휘가 있기 때문에 가장 자주 사용되는 어휘 변형은 보상 범주라고 판단했다.

또한 한국 문학 번역에서 구체화 및 일반화 범주의 어휘 변형이 자주 사용된다는 사실도 발견했다. 이는 언어 전통의 차이와 어휘 항목의 비정형적인 조합 때문이다. 이 두 가지 범주의 변환은 원문의 특정 정보가 손실될 수 있으므로 모든 어휘의 번역 정확도에 각별한 주의를 기울여야 한다.

가장 적게 사용되는 변환은 반의어 번역이지만 우크라이나어에 비정형적인 구성을 피하는 데 도움이 된다.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Бучумаш, А., & Дерік, І. (2022). Проблема неперекладності, шляхи її подолання у перекладі. *Науковий вісник ПНПУ ім. К. Д. Ушинського*, 35, 18-30.

Відновлено з <http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/16808/1/Buchumash.pdf>

Гладій, І. (Ред.). 2023. Методологія та історіографія мовознавства, *Матеріали науково–практичної Інтернет–конференції*. Слов’янськ – Дніпро, 58-67.

Відновлено

3

https://ddpu.edu.ua/images/stories/news/2023/10_oct/16/04/%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%84%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%BD%D1%86%D1%96%D1%8F_2023_.pdf

Жмаєва, Н. С., & Блідар, О. О. (2019). Лексичне просторіччя як проблема перекладу художнього твору. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського. Лінгвістичні науки*, 28, 18-28.

Відновлено з http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvpupu_2019_28_4

Журавель, Т., & Хайдарі, Н. (2016). поняття перекладацьких трансформацій та їх класифікації. Відновлено з <https://er.nau.edu.ua/handle/NAU/18929>

Карабан, В. І. (2004). Переклад англійської науково–технічної літератури. Вінниця: Нова книга.

Козак, Т. Б. (2012). Адекватність та еквівалентність перекладу. *Наукові записки Національного університету “Острозька академія”*, 25, 56-57. Відновлено

з <http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/12156>

Кузьменко, А., & Романишин, Н. (2022). Лексико–граматичні трансформації у перекладі художнього дискурсу (на матеріалі роману Поули Гоукінз “Дівчина у потягу”). *Молодий вчений*, 10 (110), 121-125. Відновлено з

<https://doi.org/10.32839/2304-5809/2022-10-110-24>

Лощенова, І. Ф., & Нікішина, В. В. (2014). Перекладацькі трансформації як ефективний засіб досягнення адекватності перекладу. *Наукові записки “Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя”. Філологічні науки*, 3,

102-105. Відновлено з http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzfn_2014_3_24

Мамрак, А. В. (2009). Вступ до теорії перекладу: Навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури.

Пилипчук, М., & Носко, І. (2018). До проблеми неперекладності мовних одиниць. *Гуманітарна освіта у технічних вищих навчальних закладах*, 37, 40-46. Відновлено з http://nbuv.gov.ua/UJRN/gotvnz_2018_37_8

Поліщук, Л. П., & Пушкар, Т. М. (2022). Лексичні та граматичні трансформації в перекладі англійських романів в жанрі фентезі українською мовою (Дж. Р. Р. Толкін “Володар пернів”). *Закарпатські філологічні студії*, 1(26), 221-225. Відновлено з <http://eprints.zu.edu.ua/id/eprint/36259>

Чо, Намджу. (2022). Кім Джійон, 1982 року народження. Київ: Видавництво Анетти Антоненко.

Шемуда, М. Г. (2013). Художній переклад як важливий чинник міжкультурної комунікації. *Наукові записки “Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя. Філологічні науки*, 1, 164-168. Відновлено з http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzfn_2013_1_33

Яблочнікова, В. О. (2019). Перекладацька адекватність і еквівалентність. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Філологія*, 38 (1), 177–179. Відновлено з http://vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v38/part_1/Filologi38_1.pdf#page=177

Choi, M., & Schmitt, E. (2015). Postpositions and Word Order Variation in Korean. *Linguistic Portfolios*, 10(4), 108-115. Retrieved from https://repository.stcloudstate.edu/stcloud_ling/vol4/iss1/10

Kim, I. (2020). A Fine Balance between Untranslatability and Translation in The Vegetarian. *The new studies of english language & literature*, 75, 21–39. Retrieved from <https://doi.org/10.21087/nsell.2020.02.75.21>

Naumenko, L.P., & Gordyeyeva, A.Y. (2011). *Practical Course of translation*. Vinnytsia: Nova Knyha Publishers.

조남주. (2017). *82 년생 김지영*. 민음사.